1901. Negen en veertigste Jaargang. (Eerste Kwartaal.) No. 10.

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 8 Maart 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleeraren der Theol. School brengt ter kennis van de kerken, dat, na gehouden onderzoek, op 4 Maart j.l. tot Candidaat in de Theologie bevorderd is de Student *G. Bax*, wiens adres is te *Zutfen*.

Namens het College voorn.,
P. Biesterveld, *Secr.*

PLAATSELIJKE KERKEN.

O PEKELA, 22 Febr. 1901. Heden ontvingen we het teleurstellende bericht, dat de beroepen Leeraar Ds. N. Y van Goor van Boxum voor het beroep van deze gemeente bedankte.

Namens den Kerkeraad
H. J. de Boer, Scriba.

—

SPIJKENISSE, 26 Febr. 1901. Beroepen bij de Ger. kerk te Zevenbergen Ds. J. Douma te Spijkenisse.

Namens den Kerkeraad,
P. Geldtfleier, Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zl.), 26 Febr. 1901. Heden werd alhier tot Herder en Leeraar beroepen de Cand. tot den heiligen dienst de Eerw. heer J. Schoonhoven van Alkmaar.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Sr., Scriba.

—

BLOKZIJL, 27 Febr. 1901. Zondag j l. werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Eerw. heer D Pol, Th. Cand. te Kampen. Bekrone de Heere dit met zijnen zegen.

Namens den Kerkeraad,
J. Aars, Scriba

—

MARRUM, 3 Maart 1901. Bedankt voor Marrum door Ds. K. Bakker te Rottevalle.

Namens den Kerkeraad,
Steen, Scriba.

—

ZUID-BEIERLAND, 3 Maart 1901. Hedenmorgen werd op plechtige wijze onze beroepen Herder en Leeraar, de Candidaat J. C Dagevos, in zijn dienstwerk bevestigd door Ds Haan van Giesendam, naar aanleiding van Jes. 3 : 10 en 11; waarna de hand-oplegging plaats vond, waaraan ook werd deelgenomen door Ds. Keissies van Biezelinge, die ZEw. ook nog enkele gevoelvolle woorden toesprak. Hedennamiddag verbond zich daarop onze jeugdige Herder en Leeraar aan de gemeente met Psalm 121 : 1 en 2; waarna door onzen geachten Consulent Ds C Goote van Oud-Beierland hem een hartelijk welkom werd toegeroepen in dit deel van den wijngaard des Heeren. Geve de Heere onze God, dat de vele beden en wenschen van dezen dag hare vervulling mogen erlangen

Namens den Kerkeraad
J. Troost, Scriba

—

ALMELO, 4 Maart 1901. Wij mogen het genoegen smaken, dat de Weleerw heer P. A. Veenhuizen van Workum de roeping naar onze gemeente aanneemt. Wij hebben ruime stof den Heere te danken.

Namens den Kerkeraad,
J. W Gombert, Scriba

—

WORKUM 5 Maart 1901. Zondag 3 Maart maakte onze geliefde Leeraar Ds. P. A. Veenhuizen aan de gemeente tot ons leedwezen bekend, dat hij de roeping naar de gemeente Almelo had aangenomen. Onze wensch en bede is, dat de Koning zijner kerk ons in dezen gedenke.

Namens den Kerkeraad,
S. G. Kuperus, Scriba.

—

ROTTEVALLE, 5 Maart 1901. Tot blijdschap van kerkeraad en gemeente maakte onze geachte Leeraar Ds. K. Bakker Zondag voor de godsdienstoefening bekend, dat hij na veel strijd voor de roeping van de kerk te Marrum had bedankt. De Heere krone dit besluit met zijn zegen voor Leeraar en gemeente. Hij geve ook spoedig aan de teleurgestelde gemeente den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
J. A de Vries, Scriba.

—

De Raad der Gereformeerde kerk te Wanswerd brengt langs dezen weg ter kennisse van belanghebbenden, dat aanvragen tot geldelijke ondersteuning schriftelijk kunnen worden gedaan bij den Kerkeraad, aangezien geen collecteeren wordt toegestaan.

Namens den Kerkeraad,
A. Vellenga, *Scriba.*

CLASSEN.

Classis Dordrecht.

De Classis Dordrecht heeft in hare vergadering van 13 Febr. j. l. praeparatoir geëxamineerd den Candidaat *J. Bakker* en hem beroepbaar gesteld in de Geref. kerken. Zijn adres is te *Dordrecht*.

Namens de Classis,
H. G. de Jonge, *Act.*

—

Classis Edam.

De Classe Edam besloot in hare vergadering van 28 Febr. j. l. hare hartelijke sympathie te betuigen met het onlangs door de Classe Zutphen genomen besluit, om het daarheen te mogen wenden, dat van de zijde van Curatoren der Theol. School en der Vrije Universiteit, gemeenschappelijke pogingen worden aangewend, om te komen tot eenheid in de opleiding tot den dienst des Woords voor de Gereformeerde kerken in Nederland.

Namens de Classe,
G. van Wijngaarden, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor de kerk te Emmercompascuüm.

Van de kerk te Leens f 12,50, Aduard f 8,09, Enumatil f 9.43, Winterswijk f 5, Dalfsen f 2 Nog van een broeder uit Wildervank f 25.

Hartelijk dank voor deze gaven der liefde. Nog een duizend gulden is er noodig. Wij hebben goede hope, dat ook de vele kerken, die nog geen antwoord gaven, ons iets zullen zenden Zijn er nog meer rijke broeders of zusters in den lande, die 't goede voorbeeld van den broeder uit Wildervank zouden willen volgen? Elke gave is ons een oorzaak van dank aan God

Namens den Kerkeraad,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor Schiermonnikoog.

Eben-Haëzer! Met dankzegging zij nog vermeld, dat ontvangen is voor de zwakke kerk te Schiermonnikoog de som van f 5, waarvoor we br. L. J. Huizinga te Zoutkamp danken. Verder bevelen we deze kleine kerk aan den steun der br. en z. aan.

Namens den Kerkeraad,
R. F. Kuiper.

—

Inwendige Zending in Drente.

Met dankzegging aan de gevers deelen Deputaten mede, dat in Febr. j.l. de volgende giften bij hen inkwamen: Kerk van N.-Amsterdam f 10, Meppel f 40, Hoogeveen f 50, Ruinerwold f 25, Nijeveen f 10, Zuidwolde f 5, Koevorden f 6,91½.

Zendingszaak te Urk f 7,50, Zendingsver. Maassluis f 20, Gift in het kerkzakje te N.-Amsterdam f 5, Zondagsschool Odoorn f 1,23.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

Diever, 4 Maart 1901.

—

Prov. Kas voor Hulpbeh. kerken in Overijsel.

Van Bergentheim coll. . . f 2,50

De Penningm.,
Scheps, v. d m.

Deventer, 4 Maart 1901.

—

Kas volgens Art. 13 D. K. O. Provincie Gelderland.

De collecten ingekomen na 1 Jan. 1901 zijn: Barchem f 3,25, Velp *A* f 9,21⁵, Dieren f 16,88, Lochem f 4,60, Aalten *B* f 19,09⁵, Wageningen f 5,83, Duisburg f 4,86, Arnhem *B*. f 53,53, Oosterbeek f 25,43, Renkum f 10,16, Tiel f 5,62⁵, Zutphen f 17,35, Ede f 12,23⁵, Velp *B* f 27,66⁵, Zetten f 6,51⁵, Tiel (nagift) f 2,47⁵, Westervoort f 2,74⁵, Apeldoorn f 36,02, Epe f 4,60, Barneveld f 8,32⁵, Randwijk f 2,12⁵, Varsseveld f 12,34, Arnhem *A* f 21,35, en van de Jongedochters-Ver. aldaar f 2,20, Geesteren f 12,50, Aalten *A* f 23,16, Doornspijk f 7, Elburg f 3,25, Ermelo f 9, Nunspeet f 4,16⁵, Oldebroek f 9,03⁵, Putten f 8,80, Wezep f 4,86, Heteren f 4,22.— 3e coll. 1900 Doornspijk f 7,45, Ermelo f 9,25, Hattem f 10,76⁵, Nunspeet f 5,39, Nijkerk f 28,68, Wezep f 4,10.

Deze collecten stelden mij in staat om het laatste kwartaal van 1900 te voldoen. Voor het eerste kwartaal 1901 is op dit oogenblik nog niets in kas. Zal de kas dus op 1 April aan hare verplichting kunnen voldoen, dan moeten er in de maand Maart nog heel wat collecten inkomen, welke met verlangen worden tegemoet gezien door

H. W. v. Veelen, *Quaestor.*

Dieren, 28 Febr. 1901.

—

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van de Meisjesver. „Martha" te Stedum . f 5,—
Gevonden i/d collecte Geref. k. te Raamsdonk - 1,—

Jaarlijksche bijdragen van Geref. kerken: Idskenhuizen f 2, Kampen f 10, Kamperland f 2, Katendrecht f 5, Katwijk a/Z f 3, Kockengen f 2, Kollum f 5, Koudekerke (Z.) f 3, Kuilenburg f 2, Leek c. a f 2,50, Leens f 5, Leksmond f 2, Lochem f 2, Maasland f 2, Marken f 2, Marrum f 2, Marum f 2, Meppel f 5, Middelburg *A* f 3, Middelburg *B* f 3, Midwolda f 2, Mildam f 2, Monnikendam f 2, Nes en Wierum f 5, Nieuwdorp f 2, Niezijl f 2,50, Oldebroek f 2, Oldekerk f 2,50, Ommen f 3, Oostburg f 2, Oosterbeek f 2,50, Oosterbierum f 2 50, Oostkappelle f 3, Oppenhuizen f 2,50, Opperdoes f 2, O.- en N.-Wetering f 2,50, Oudekerk a/d A. f 5, Oudshoorn f 5, Overtoom f 5 *(Wordt vervolgd.)*

Jaarlijksche bijdragen van particulieren: Uit Amersfoort, Ds. H. T. f 2, Ds. M. J B f 2,50, N. N f 1,50, J. G. v. d. H. te Kampen f 2,50, H. v. L te Kollum f 2,50 P. B. te Koudekerke f 1, Ds. J d. K. te Krabbendijke f 1, A. v. R. te Nieuwveen f 1, Ds. A. L. R. te Ooltgensplaat f 1, A. V. te Oudshoorn f 3. *(Wordt vervolgd.)*

Aanbevelend,
Namens Deputaten:
J. C. C. Voigt, *Penningm.*

Raamsdonk, 4 Maart 1901.

Voor de Theologische School.

Hattem	6 Dec. c.	f 16,42	Jutrijp-Hommerts	f	3,43
Wezep	„	- 6,45	Koudum	-	11,—
Harderwijk	„	- 22,11	Oudega	-	7,95
Doornspijk	„	- 9,—	Oudemirdum	-	3,46
Tholen *A*		- 2,50	Scharnegoutum	-	15,62⁵
„ *B*		- 2,07	Sloten	-	0,54
Anna-Jacoba-Polder		- 15,—	Sneek *A* (Nov. coll.)	-	29,70
Krabbendijke		- 8,—	Sneek *A*	-	31,12⁵
Poortvliet		- 3,—	Stavoren	-	1,74
Oud-Vosmeer		- 7,58	Warns	-	1,87⁵
Rhoon		- 8,09⁵	Woudsend	-	2,70
Balk		- 2,10	IJlst	-	7,76
Bozum		- 5,94	Workum	-	17,41⁵
Gaastmeer		- 5,13	Duisburg	-	1,75
Hemelum		- 3,25	Hardinxveld	-	4,80
Hindeloopen		- 4,05	Arnhem *B*	-	55,11

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. *G. Doekes* te *Heemse*, Corr Cl. *Ommen*, de contributies en giften uit *Nieuw-Leuzen*, Corr. *D. Witten* f 8,20.

Door Ds *C. M. W. Plet* te *Wezep*, Corr. Cl. *Harderwijk*, de contrib. uit *Hattem*, Corr *K. v. d. Meulen* van D. Boeve f 1,50. G. Boeve f 1,50, J. Borst f 1, Dr. H. Bouwman f 2,50, E. J. Kiezebrink f 1, K. v. d. Meulen f 2, H. Mulder f 1, S. Pleyte f 1, Jan v Raalte f 2, B. Veltkamp f 1, Mevr. Verbeek f 1, E. Th. J. Baronnesse v. Wassenaer f 5, A. de Weerdt f 1, B. v d Ziel f 1, Wed. v. Raalte f 2,50, A. v. Es f 1.

De contrib. uit *Wezep* van J. Pol f 1, J. Boer f 1, J. Visser f 1, J. H. Blok f 1, S v. Weeghel f 1, H. Groen f 1, P. Drost f 1, F. Boer f 1, A. Yzerman f 0,50, Ds. Plet f 1, H. van Raalte f 1.

Gift v. N. N. f 1, Een gevonden gulden f 1.

De contrib. uit *Oldebroek* van Ds. A Brouwer f 2, G. v. Zwaluwenburg f 2.

De contrib. uit *Putten* van Ds. H. Kuik f 2,50, G. v. d. Zanden f 2,50, E. v. d. Zanden f 2, J. v. d. Zanden f 2, D. v. Elten f 1,50, L. v Elten f 1, R Hop f 1, G. Jansen f 1,50.

De contrib. uit *Ermelo* Corr. *G. O. de Jong* van A. A. Esmeyer f 1, A. Loot f 2, Ds. E. H. Rullman f 1, H. Breimer f 1, Joh. Th. de Lange f 2,50, M. Dijkgraaf f 1, J Tromp f 1, J. H. A. v. Dale f 5, H. Sap f 5, Mej. J. Steenmetz f 1, Mej. M. v. d. Brink f 0,50, J. Tempel f 1, Mej. C. Sangers f 1, W. Zwak f 1, W. A. A. v. Zelm f 1, R. Mulder f 1, Mej. G. v. Dusseldorp f 1, G. O. de Jong f 1.

Dankoffer voor de Theol. School van N. N. te Andijk f 5.

De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 2 Maart 1901,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van J. Vogelaar, Dinteloord, gevonden in 't kerkzakje . . . . . f 1,—
Door Mejuffrouw van Giessen van Mej. v. G. te L. uit haar busje . . . . . - 4,—
Door Colporteur H. Smit uit het busje van v. d. Worp te Hattem . . . . . - 3,18
Van A. Gruijs Sr. te Zaandam opbrengst van gebruikte postzegels . . . . . - 1,50

Met vriendelijke aanbeveling,
N. Koops,
Oost Vestplein 65.

Rotterdam,
4 Maart 1901.

—

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Van A. Gruijs Sr. Molenpad 68 te Zaandam, van zijn postzegelverkoop . . . f 2,—

B. de Moen,
Quaestor.

Doesborgh,
2 Maart 1901.

—

CONFERENTIE.

In verschillende bladen werd onlangs het bericht opgenomen, dat er eene conferentie zou plaats hebben van Curatoren en Professoren der Vrije Universiteit en der Theol. School, om te spreken over eenheid van opleiding.

Wijl eene halve publiciteit licht tot verkeerde gissingen aanleiding geeft, zij het vergund, hier in enkele woorden mede te deelen, hoe het met het houden dezer conferentie er bijstaat.

Enkele weken geleden werd door Curatoren der Theol. School, naar aanleiding van een verzoek van een paar Classen en op advies van de Hoogleeraren der School, eene uitnoodiging verzonden aan de Hoogleeraren en Curatoren der Vrije Universiteit, om op Donderdag 28 Febr. te Kampen saam te komen, ten einde over de gewenschte eenheid van opleiding van gedachten te wisselen.

De uitnoodiging werd door beide colleges aangenomen. Maar in het antwoord van het college van Hoogleeraren der Vrije Universiteit werd er aanstonds bijgevoegd, dat Dr. Kuyper dien dag waarschijnlijk als Rapporteur over de Wetsontwerpen tot legerorganisatie in de Kamer zou moeten zijn en dus de conferentie niet zou kunnen bijwonen.

Toen hiernaar nog een nader onderzoek werd ingesteld, bleek inderdaad, dat Dr. Kuyper niet beloven kon, dat hij op Donderdag 28 Febr. op de samenkomst aanwezig zou zijn. En zoo werd bijna ter elfder ure de conferentie weer afgeschreven en uitgesteld.

Of zij en wanneer zij nu nog gehouden zal worden, kan thans niemand met zekerheid zeggen.

Maar in elk geval blijkt uit het bovenstaande genoegzaam, dat Curatoren en Hoogleeraren der Theol. School *volstrekt niet onwillig* zijn, om natuurlijk niet in qualiteit, maar dan toch als private personen, over de aanhangige quaestie met andere broederen eene vriendschappelijke samenspreking te houden.

Aan hen ligt het ook niet, dat de conferentie thans niet is doorgegaan.

Zij hadden ongetwijfeld, toen het denkbeeld eener conferentie geopperd werd, een ander standpunt kunnen innemen. Zij hadden zich met volle recht en vrijheid kunnen stellen op het standpunt der Groninger Synode.

De Classis Groningen deed dat in haar vergadering van 5 Febr. en sprak het als hare overtuiging uit, dat het niet raadzaam was, om eene nieuwe proef te nemen tot vereeniging van Theol. School en Theol. Faculteit der Vrije Universiteit.

Zij deed dit op grond van overwegingen, van welke de juistheid moeilijk te betwijfelen valt.

Immers werd de bestaande toestand door de Generale Synode bestendigd en het eenparig besluit door haar genomen, om de Theol. School als de inrichting der kerken voor de opleiding tot den dienst des Woords te handhaven en te bevestigen.

Het terugkomen op dit besluit was door geen bijzondere gebeurtenissen gemotiveerd; het veroorzaakte in de kerken nieuwe onrust en verdeeldheid en stond ook aan Curatoren en Professoren der Theol. School als zoodanig niet vrij

Deze beide colleges waren dus volkomen in hun recht geweest, als zij, getrouw aan het besluit der Groninger Synode en in het belang van den vrede der kerken geweigerd hadden, om naar het advies van enkele Classen te handelen. Niemand had hen daarom van liefdeloosheid mogen beschuldigen.

Eene minderheid in beide colleges was dan ook van oordeel, dat het houden eener conferentie niet wenschelijk was. Maar de meerderheid meende, dat het beter was, om, nu de gedachte door anderen opgeworpen was, toch weder eene samenspreking te houden, of het misschien nog eens gelukken mocht, tot eenheid van opleiding te komen.

En bovenal werd daardoor dan aan de kerken nog eens en voor de zooveelste maal met de feiten getoond, dat er bij de Curatoren en Professoren der Theol. School hoegenaamd geen *onwil* in het spel was. En dat moeten de kerken weten. Zoodra er eenige strijd tusschen broederen opkomt, zijn velen zoo licht geneigd, om aan kwade trouw, oneerlijke bedoeling, persoonlijke antipathie, of wat ook te denken. En het menschelijk hart is arglistig, er wordt dikwerf maar al te spoedig onheilig vuur op het altaar gedragen.

Maar het is niet waar, dat dergelijke booze overleggingen het motief zouden zijn van het ernstig verschil, dat in onze kerken over de opleiding bestaat. Wie dergelijke overwegingen bij zijn broeder onderstelt, doet het best, om eerst zijn eigen hart te onderzoeken, eer hij anderen verdenkt en veroordeelt.

Neen, er staan hier bij deze quaestie twee histories, twee kerkelijke stroomingen, twee inrichtingen van onderwijs, twee ernstige, diepe overtuigingen tegenover elkaar.

In de kerken, in de kerkelijke vergaderingen, in heel het kerkelijk leven komen deze twee beschouwingen met elkaar in botsing. Het is een strijd in den boezem der kerken zelve, maar die ten slotte loopt over de vraag: wie de opleiding van de dienaren des Woords in handen zal hebben, de kerken zelve of eene particuliere vereeniging?

De quaestie loopt dus volstrekt niet over Seminaristische of Universitaire opleiding. Al bestond de Theol. School niet, dan zou toch morgen aan den dag de vraag opkomen, of de kerken in dezen tijd en in onze omstandigheden de opleiding van de toekomstige dienaren des Woords aan eene particuliere vereeniging zouden mogen overlaten, over welke zij officieel zoogoed als niets te zeggen hebben.

Twee pogingen zijn er nu in hoofdzaak aangewend, om aan de gedeeldheid een einde te maken en in den weg van een compromis tot eenheid van opleiding te geraken, n.l. de Concept-acte van 1893 en het Voorstel-*Bavinck* in 1899. Beide deze pogingen zijn mislukt. En het jammerlijke van de historie is nu, dat er geen derde is.

Men kan wel allerlei denkbeelden opwerpen en allerlei vragen doen: zou het zus of zoo niet kunnen? Maar het feit ligt er eenmaal toe, dat er geen derde weg is, die tot het begeerde doel leidt.

De Heraut was eerst vrij optimistisch. Zij opperde in haar nummer van 4 Nov. 1900 het eerst het denkbeeld, om eene samenspreking te houden. Het was bij gelegenheid, dat zij zich uitliet over het

erkennen van de graden der Theol. School door de Theol. Faculteit van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Aan het einde gaf zij den raad, „niet, dat de Curatoren of de Senaten met elkander tot een overeenkomst inzake de promotie zochten te geraken, maar heel anders, dat ze den tijd, die aan de eerstkomende Synode voorafgaat, besteden mochten om tot een plan van ineensmelting te komen, waarvoor, we zijn er zeker van, bij beide inrichtingen op hartelijke sympathie te rekenen valt".

Natuurlijk stonden toen verschillende personen en vergaderingen terstond gereed, om deze gedachte over te nemen en op eene samenkomst aan te dringen. Zij deden dat zeker in de hoop, dat de vindingrijke geest van Dr. Kuyper een „plan van ineensmelting" zou ontwerpen, dat de broederen wederzijds won en de gedeeldheid van opleiding verdrijven deed. En wie zou dit niet van harte gaarne met hen gehoopt hebben?

Maar de latere uitlatingen van *de Heraut* waren lang zoo moedgevend niet meer. Wel achtte zij, den 27en Jan. van dit jaar, de moedeloosheid van Dr. Bavinck, die van eene conferentie geringe verwachting koesterde, blijkbaar een weinig misplaatst. Doch een paar weken later, den 17 Febr., voegde zij aan een overgenomen stuk van Ds. Notten deze opmerkingen toe:

„Noch van een prijsgeven van de Universitaire, noch van een loslaten van de Seminaristische opleiding kan ook o. i. sprake zijn.

„Het accoord van '92 bindt en blijft binden, over en weêr, tot tijd en wijle alle kerken saâm ten deze tot een zoo goed als eenparige keuze mochten gekomen zijn.

„En zoo verstaan ook wij het verlangen naar meerder eenheid niet anders dan in dien zin, dat bij het principieel behoud van beide, zooveel broederlijk overleg vermag, de nadeelige gevolgen van dit dualisme voorkomen worden."

En het nummer van 24 Febr. kwam deze gedachte nog versterken: „Nu aller overtuiging nog niet voor ééne der twee methoden van opleiding koos, moet ook de Theol. School zonder voorbehoud *gehandhaafd* en voorzoover ze financieel pericliteeren mocht, worden *bevestigd*".

Van een plan van ineensmelting is hier niets meer overgebleven. Alleen wordt broederlijk overleg nog noodig geacht, om de nadeelige gevolgen van de tweeërlei opleiding zooveel mogelijk te voorkomen.

Ofschoon dit nu op zichzelf eene goede zaak is, rijst toch de vraag, of daarvoor het denkbeeld van eene conferentie tot ineensmelting der beide Scholen moest opgeworpen en de kerken wederom in spanning gebracht moesten worden?

Nog eens, indien iemand een plan tot ineensmelting weet, dat hij het zegge. Maar indien dat niet het geval is, laat men dan aan de Theol. School, die al zoo lang het kind van de rekening is, een tijd van rust schenken, opdat zij zich onverdeeld en zonder zorgen wijden kunne aan de taak, waartoe de kerken haar opgericht hebben.

En als men niet nalaten kan, haar telkens weer als onwetenschappelijk, seminaristisch, practisch, methodistisch in den hoek te duwen, laat men haar dan ten minste het recht niet misgunnen en de gelegenheid niet onthouden, om met woorden en nog meer met daden te toonen, dat zij haar plaats in de Gereformeerde kerken niet onwaardig en niet ganschelijk met oneere beslaat.

Dit is toch niet te veel geëischt. Zulk een verzoek, in bescheidenheid tot de broederen gericht, is toch niet onbillijk te noemen.

De Theol. School heeft als zoodanig aan de Vrije Universiteit nooit een stroospier in den weg gelegd. Bijna met opoffering van eigen belangen heeft zij het voordeel en den bloei dier stichting gezocht. Haar Hoogleeraren hebben voor het meerendeel de Vrije Universiteit met woord en daad gesteund.

En wat staat daartegenover?

Om slechts dit eene te noemen: toen voor eenigen tijd aan de Vrije Universiteit eene mooie gelegenheid zich voordeed, om door erkenning van het Candidaatsexamen eenige sympathie jegens de Theol. School te toonen, toen heeft *de Heraut* die gelegenheid aangegrepen, om den raad te geven, dat men niet tot overeenkomst inzake de promotie maar tot een plan van ineensmelting moest zoeken te komen.

Wanneer wij nu nog leefden in den tijd voor de Groninger Synode, dan zou deze raad uitnemend zijn geweest. Maar toen werd van week tot week en van maand tot maand het zwijgen bewaard.

En thans, nu de Synode voorbij is en de School krachtens het daar genomen besluit weer een beetje op haar verhaal kwam, nu wordt haar eensklaps het Damocles-zwaard weer boven het hoofd gehangen en aan de kerken de indruk gegeven, dat haar bestaan in de lucht hangt en dat men niet rusten zal, voordat zij van het terrein der Gereformeerde kerken verdwenen is.

Dat is de toenadering, welke de Theol. School van de Vrije Universiteit ondervindt!

En nog zou er voor den raad van *de Heraut* plaats zijn geweest, wanneer zij zelve een plan wist, dat bij de broederen wederzijds op instemming kon hopen. Maar ook voor die verwachting schijnt er blijkens de latere uitlatingen van *de Heraut* weinig grond te bestaan. Feitelijk hebben we na de raadgeving dan ook dezen toestand gekregen, dat de quaestie der opleiding weer aller hoofd en hart vervult en de broederen verdeelt in plaats van vereent.

Zal de conferentie daarin wederom eene verandering ten goede brengen?

Dat zal afhangen van het „plan van ineensmelting", dat na de Synode van Groningen weer het eerst door *de Heraut* te berde werd gebracht.

Voorshands zij het genoeg, te constateeren dat niemand het recht heeft, om aan Curatoren of Hoogleeraren der Theol. School de schuld van den bestaanden toestand te wijten.

BAVINCK.

IN DE BESTE SCHOOL.

„Ik zal u onderwijzen".
Ps. 32 : 8*a*.

(*Slot.*)

Er is aan 's Heilands onderwijs voortdurend behoefte. David kon het niet missen. Hij beluisterde de stem, die het hem toezegde. Gelijk Christus de geloovigen aanvankelijk verlicht en onderwezen heeft, toen zij uit den staat der natuur tot dien der genade werden overgebracht, en tot ware bekeering kwamen, zoo laat Hij hen daarna geenszins aan henzelven over, maar wil Hij bestendig zijn genadehand aan hen houden, en zijn profetisch ambt bedienen. Daarom sprak Mozes van Hem als van den door God te verwekken Profeet, en wordt Hij bij de zon vergeleken, wijl Hij zijne genadestralen gedurig op zijne gunstgenooten doet vallen, die de nevelen van onwetendheid meer en meer opklaren en het verstand in een levendige kennis der hemelsche zaken doen vorderen. De vreesachtige Nicodemus noemde Hem »den Leeraar van God gekomen". Cleopas en zijn metgezel getuigden, dat Hij was: »een Profeet, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk".

»Ik zal u onderwijzen en u leeren van den weg, die gij gaan zult. Ik zal raadgeven en mijn oog zal op u zijn." De meest begenadigde komt nimmer de behoefte aan de vervulling dezer toezegging te boven, vindt zijne blijdschap hierin, dat hij eene plaats in de beste school ontving, en wenscht veel in de Maria's gestalte te mogen deelen. Door zijn Woord, zijne dienaren, zijn voorbeeld, en inzonderheid door zijn Geest onderwijst de Heere de geloovigen aangaande de *waarheden*, die zij *weten*, de *verborgenheden*, die zij *gelooven*, de *plichten*, die zij *betrachten* en de *wegen*, die zij *bewandelen* moeten.

Door dit onderwijs ontdekken zij nader, hoe noodzakelijk, Gode betamelijk, beminnenswaardig en aaneengeschakeld die waarheden zijn.

Zij worden meer en meer gewaar, dat God die verborgenheden duidelijk in zijn Woord heeft geopenbaard, dat zij den Onbegrepene alleszins verheerlijken, en dat, waar het eindig verstand van menschen en engelen, het *hoe* niet begrijpen kan, hun niets anders rest dan, in ootmoedige verwondering over de heerlijkheid des Heeren, geloovig te omhelzen. Zij leeren levendiger de geestelijkheid, uitgebreidheid en voortreffelijkheid van de plichten kennen, en tevens hoe noodzakelijk, redelijk, heerlijk en voordeelig het is, ze te betrachten, maar ook hoe die betrachting uit het beginsel des geloofs en der liefde moet voortvloeien, naar het getuigenis Gods moet worden ingericht en Hem ter eere geschieden. Zij bespeuren klaarder, hoe alle de wegen des Heeren diens wijsheid, almacht, goedheid, heiligheid, waarheid, m. a. w. alle zijne deugden openbaren Zij zien, dat alle Gods wegen »gerichte" zijn, dat zijn doen is majesteit en heerlijkheid, dat het hun betamelijk en zalig is in hartelijke vereeniging met, en kinderlijke onderworpenheid aan zijnen wil te leven, en Hem volgende, langs welken weg Hij wil leiden, stil te zijn als het gespeende kind, voor de uitkomst willig blind. Voorwaar! zij zijn gelukkig, die den Heere tot Leeraar hebben.

Zijn onderwijs is door *vriendelijkheid* gekenmerkt. De dichter betuigt, dat genade is uitgestort op zijne lippen, dat zijn gehemelte enkel zoetigheid is. Op eene vriendelijke wijze spreekt Hij »goede woorden"

Zijn onderwijs is *krachtig*, roert de ziel, neemt het hart in, is *ontzagverwekkend*, vervult met eerbied. Zijne leerlingen zijn het, »die voor zijn Woord beven". Zijn onderwijs is *aanhoudend*. Zijn wijsheid wordt nooit uitgeput, zijne liefde wordt het onderwijzen nooit moede. Zijn school is steeds geopend.

Zij, die hunne eigene blindheid recht kennen en daarom gedurig de bede herhalen: »Heere, leer mij den weg uwer inzettingen en ik zal ze houden ten einde toe; geef mij het verstand, en ik zal uwe wet houden, ja, ik zal ze onderhouden met ganscher harte"; zij, die naar Hem hooren, dagelijks wakende, »aan zijn poorten, waarnemende de posten zijner deuren", gaan nimmer ledig van Hem henen, zoomin als Ruth het korenveld van Boaz zonder rijpe aren verlaten mocht. Zijn onderwijs is een *verborgen* onderwijs. De natuurlijke mensch, wij zagen het, begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, en die de Heere door de onzichtbare, verborgen werking des Heiligen Geestes in het hart der zijnen schrijft. Dikwerf schenkt Hij, tegen wien David zegt: »in het verborgene maakt Gij mij wijsheid bekend", zijne lessen in de eenzaamheid, als zij, ontweken aan het gewoel der wereld, zich in hun binnenkamer hebben teruggetrokken, met het: »Spreek, Heere, uw dienstknecht hoort!" Hij onderwijst al zijne leerlingen, en zendt niemand weg om zijne blindheid en onbevattelijkheid. Geen hunner behoeft ooit verlegen te staan met eenige zaak, want de Heere, in wien alle schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn, wil hun in grootere en kleinere zaken raad en bestier verleenen.

Zijn onderwijs, zoo heilzaam voor dit en het volgend leven, is *onfeilbaar*. Geen onwaarheid komt uit des Heeren mond. Geene vergissingen, geene onnauwkeurigheden zijn bij Hem mogelijk. Op het woord van den getrouwen Getuige is eeuwig staat te maken. Zijn onderwijs wordt *om niet* geschonken, en dat aan wederhoorigen, aan onleerzamen. Waarlijk, wie is een Leeraar zooals Hij! En »welgelukzalig zijn zij, die gedurig opgaan tot den berg des Heeren, tot het huis des Gods Jacobs, opdat Hij hen leere van zijne wegen en zij wandelen in zijne paden".

NOTTEN.

VOLKSNOODEN.

Dienstbaarheid der vrije school.

In een artikel onder dezen titel bespreekt „*De Nederlander*" van 21 Febr. een gedeelte van mijn artikel in N⁰. 7.

„Wij hechten zeer veel aan het oordeel van hen, die den geheelen schoolstrijd hebben doorgemaakt, maar juist daarom stellen wij er dan ook prijs op, juist te worden ingelicht wanneer wij tusschen hen en ons verschil van gevoelen bespeuren." Zoo zegt dat blad. Daarop volgen dan onze woorden: „Al is de school een ander terrein dan de kerk – in gevaar van allerlei onaangename en schadelijke dienstverrassingen." En dan spreekt de redactie aldus over onze opmerkingen.

Wij laten nu hetgeen over de vrijheid der kerk gezegd wordt — en waarmee wij van heeler harte instemmen — rusten.

Maar hoe kan de geëerde schrijver beweren, dat de vrijheid van de bijzondere school met de bijdragen die ze ontvangt in verband staat?

Het is waar, dat de bijzondere school niet vrij is; men kan beweren, dat ze geheel vrij behoorde te zijn, hoewel in geen enkel tijdperk onzer geschiedenis die vrijheid bestaan heet.

Doch de juistheid dier bewering nu daarlatende, vragen wij: in welk opzicht is de school thans meer dan vroeger in hare vrijheid beperkt? Zullen, indien de bijdrage vervalt, ook de wet op het L. O., ook het schooltoezicht, ook de leerplicht verdwijnen? Is de bijdrage thans aan eenige voorwaarde gebonden, die de Christelijke school verkeerd acht, en, zoo ja, is dan niet nog elke school volkomen vrij de bijdrage niet te aanvaarden?

Nog iets: is het om de vrijheid der school, dan wel om die der ouders te doen? Indien om de vrijheid der ouders, acht Prof. L. die dan beter gewaarborgd, indien de minder gegoede ouders geheel en al moeten afhangen van de offervaardigheid van anderen, dan indien de school recht heeft op een staatsbijdrage, en haar bestaan alzoo minder afhankelijk wordt van de medewerking van particulieren?

Gaarne willen wij later, bij leven en welzijn, op dit gewichtvol onderwerp nogmaals ingaan. Inzonderheid van 1878 af, toen wij met Prof. Brummelkamp, den heer C. Mulder en anderen bezwaar hadden tegen den inhoud en de strekking van het „Volkspetitionement," hebben wij in *De Vredebond*, *De Bazuin* en *De Roeper*, tal van artikelen geschreven tot waarschuwing tegen de gevaren voor de *vrijheid* der Christelijke school, die wij zagen komen, en wier nadering ons bedroefde en tot getuigen en „palstaan" drong Daar wij nog niet veranderd zijn van inzicht, zouden wij kunnen volstaan met „*De Nederlander*" naar die getuigenissen te verwijzen. Meermalen is toen, ook in gesprekken, tot ons gezegd: gij maakt u noodeloos bezorgd, en gij moet niet op die manier tegen uwe broeders argumenteeren en ageeren.... Doch de uitkomst heeft getoond, dat wij goed gezien en met grond en recht gewaarschuwd hebben, al is het tevergeefs geweest tot nu toe. De politieke actie en samenwerking heeft de Christelijke school vastgemaakt aan de staatsruif. In elk opzicht zijn wij den kreeften gang gegaan. Van de fel bestreden wet van 1857 zijn wij vervallen in de wet van Kappeijne, 1878; van Kappeijne in de subsidie-wet van Mackay; en nu maakt de Leerplichtwet verhoogde subsidie noodig, en wordt de dienstbaarheid vanzelf meerder. En wat is alzoo geworden van den strijd van Groen v. P. tegen „de ellendige zinsneê" van art. 194?

Indien „*De N.*" inderdaad oordeelt, dat de afhankelijkheid van de „staatsbijdrage" de *vrijheid* der school niet schaadt en *niet* in gevaar brengt, dan zal discussie vrij wel nutteloos zijn. Kan de redactie onze stelling weerleggen, dat „geld trekken" onder verplichting stelt en gevaren meebrengt? Wij meenen, dat dit vanzelf spreekt. De redactie zelve schijnt echter ook niet geheel gerust te zijn. Zij bekent althans: „het is waar dat de bijzondere school niet vrij is." Zij durft ook niet beweren, dat het vragen en ontvangen van „staatsbijdrage" de weg is om die steeds begeerde vrijheid te verwerven. Zij wijst een uitweg, die geen uitweg is: n. l. de „vrijheid" voor elke school om die bijdrage te weigeren. Denk slechts even daarover na: gij hebt jaren lang de subsidie gehad, en nog komt gij eer tekort dan dat gij overhoudt; gij moet meê betalen voor de subsidie aan alle andere scholen; mag nu gezegd worden dat gij „vrij" zijt om de staatsbijdrage *niet* te aanvaarden? Dat noeme men toch niet „vrijheid"! Ik zou van harte wenschen dat alsnog alle Christelijke scholen de staatsbijdrage weigerden, en dat de offervaardigheid der Christenen, vooral van hen die aan artikelen van genot en weelde veel geld besteden, de besturen daartoe in staat stelde; maar ieder zij er wel van doordrongen, dat de *weigering* nú, moeilijker is dan indien de subsidiewet niet het belastingbiljet ook van de vrienden der Christelijke school had verzwaard, en tevens den strijd en de offerliefde voor het oude ideaal: „de vrije school regel, de staatsschool aanvulling" verzwakt had.

Wat de vrijheid der ouders aangaat — ik wensch de vrijheid der ouders èn der school. En een mijner bij-bezwaren tegen de wet-Mackay is altijd geweest, dat zij, onder de leuze: „de school van de ouders," geen cent aan de ouders toestaat, maar alleen aan de school als zoodanig subsidie geeft. De geheele school-kwestie zou m i. nog zeer spoedig kunnen worden opgelost; als n. l. *niet* voor de SCHOLEN, maar voor de *inderdaad hulpbehoevende* OUDERS ondersteuning van staatswege of van gemeentewege werd beschikbaar gesteld; doch dan zóó, dat zoowel op de openbare als op de bizondere scholen de kostende prijs moest worden betaald. Is die eisch niet billijk voor allen? Zou zulk een regeling niet gunstig werken voor de Christelijke school? Nu echter moeten de Christelijke scholen zich tevreden stellen met enkele guldens per kind, terwijl de openbare school voor elk kind van den arme èn van den rijke ongeveer 25 gulden ontvangt. En — ook wie tegen de subsidie is, mag, moet, nú voor beiden betalen.

Ook de heer D. B. zond aan de redactie van De Bazuin een woord aan mijn adres over bovengenoemde regelen. Hij meent, dat ik, sprekende van de argumenten die m. i. geen *argumenten* zijn, het oog had op het Unie-rapport en op artikelen, door hem tot toelichting enz. geschreven. Daarop heb ik slechts dit te antwoorden: dat ik zijne artikelen *niet* heb gelezen, en dat ik ook *niet* het Unie-rapport op het oog had. Mijne klacht en kenschetsing ziet op de zaak in haar geheel: de afhankelijkheid der Christelijke school van de „staatsbijdrage", en het verlaten van de oude banier, waarin ik ook — groot gevaar zie voor de *kerken*. Wat het Unie-rapport aangaat, allicht is die weg, de zaak van staatswege bezien, billijker dan de huidige toestand. Maar, als ik het goed begrijp, komen we dusdoende allengs meer op den weg van hen, die alles tot „de gemeenschap" willen brengen, en, zoodra zij de kans schoon zien, alle inrichtingen c. a., die *geldelijk* van haar profiteeren, ook aan den *geest* van de, immers naar God niet vragende, „gemeenschap" zullen onderwerpen. Men denke toch ook een weinig aan wat de Schrift zegt van den antichrist, die komende is, en die zich van alle macht zal meester maken. Daarom blijf ik roepen: volk van God, gemeente van Christus, staat in de vrijheid; offert liever al uwe onnoodige uitgaven op en spaart het uit uwen mond, als gij anders de lasten niet meêdragen kunt, dan dat gij iets noodig zoudt hebben, 1 *Thess.* 4 : 11 en 12, buiten hetgeen de Heere u geeft, of in de gemeenschap der heiligen u verschaffen wil, voor de christelijke opvoeding van uw zaad, het zaad des Verbonds, in huis, in school, in kerk.

Mag ik ten slotte aan de overweging van „De N.", van br. B. en van al de lezers ter overweging aanbieden, wat een veteraan in den strijd voor kerk en school van „kwijtraken" der vrijheid zegt? Sprekende over de vergoeding tengevolge van de Leerplichtwet, zegt Ds. A. Littooy in de Zuider-Kerkbode van 22 *Febr.* jl. o.a.:

„Naarmate alles meer uit de algemeene kas komt, men daaraan gewoon geworden is, en daarnaar alles ingericht heeft, is men, zoo niet in theorie dan toch zeker metterdaad van zijn vrijheid zeer veel kwijt geraakt. Immers naarmate de Staat meer geeft, óók aan de Christelijke scholen, naar die mate schrijft hij haar regelen voor, ja worden zijne bemoeiïngen en eischen meerder en hooger, *en als men zoo aan de Staatskas vast zit, dat men heelemaal ongewoon is geworden zonder haar te bestaan, dan doet men*, waar hij met zijne bemoeiïngen en eischen te ver gaat, *zoo licht water in den wijn*. Eindelijk *krijgt de Staat*, neen, niet direct maar indirect, *de macht in handen*, wijl men *van hem afhankelijk is geworden*. Naar de eeuwen ons hebben geleerd *is dit gevaar gansch niet denkbeeldig*. Naarmate de ouders mee blijven betalen is dit gevaar minder aanwezig, want dan blijven de scholen mede hunne scholen.

De finale oplossing der schoolquaestie moeten wij mitsdien m. i. niet zoeken op den weg waarop finantieel alles voor rekening van den Staat komt, en hij dus alles betaalt en dientengevolge gebod op gebod geeft, *maar wel op den weg, waarop niet slechts indirect, maar direct, althans een groot deel van de kosten voor rekening is van de ouders, die het betalen kunnen*. Daar komt bij, dat alles wat de Staat voor ons betaalt toch in belastingpenningen moet wedergegeven worden.

De opvoeding moet geen Staatsopvoeding worden, maar opvoeding van de ouders. Dat de Staat helpend optreedt, met het oog op zijn belang bij het onderwijs en vanwege de hooge eischen, die hij stelt, zal voor velen wel noodig blijken.

De kerk, die er insgelijks belang bij heeft, kan door haar diakonie de ouders helpen; die zelven het schoolgeld niet of moeielijk betalen kunnen. Natuurlijk kan dit ook door commissiën geschieden, die daarvoor contributiën vragen en inzamelen.

Het minimum-traktement voor hoofden en onderwijzers der Christelijke scholen gelijk stellen aan dat der Staatsscholen is zeker goed als het kan, maar dat insgelijks bij de wet bepalen en verzekeren, op verbeurte der rijksbijdragen, — zooals thans verscheidenen, zelfs zeer geachte hoofden van Christelijke scholen willen — is m. i. geheel verkeerd; daarbij toch doet men den Staat onwillekeurig meer en meer heerschen in en over de Christelijke school en boet men dies meer en meer een deel van zijne vrijheid in.

Daarenboven loopt men gevaar dat het dientengevolge enkele Christelijke scholen onmogelijk wordt het hoofd boven water te houden.

Wanneer het *moet*, behooren ook onze Christelijke onderwijzers iets voor het Christelijk beginsel over te hebben.

Zoo is het begonnen, èn met onze predikanten èn met onze onderwijzers.

Zoo behoort het te zijn en te blijven.

Wij moeten niet de Regeering of den Staat voor ons laten zorgen.

Op dien weg gaan op den duur onze vrije Scholen en onze vrije Kerken, die beide zoo duur gekocht zijn, te loor.

Ik heb enkele woorden onderschrapt.

Mocht de Geest des HEEREN nog vaardig worden over ons Christenvolk tot behoeding en behouding, tot vrijmaking en wederopbloeiïng van onze *vrije* SCHOLEN en onze *vrije* KERKEN, „die beide zoo duur gekocht zijn"!

Zal deze wensch iets meer wezen dan de trilling van eene harpsnaar in den wind?

„Wat onmogelijk is bij de menschen, is mogelijk bij God."

En voorts — ieder zal voor zich zelven Gode rekenschap geven.

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Over veelheid van licht over de *Zuid-Afrikaansche* toestanden hebben wij juist niet te klagen. 't Is alsof de Engelschen zich zoo blind getuurd hebben en nog turen op de *overgave* van Botha en de vernietiging van de Wet — dat ze ook van niets anders willen berichten dan nood gedrongen. Hoe vast het ook staat dat Botha en Meijer ontkomen zijn aan French, en Kitchener zelf van Middelburg naar Pretoria is teruggekeerd, telkens duiken in gewijzigden vorm de overgaaf- en wapenstilstand-verhalen weer op — om telkens weer tegengesproken te worden. Nog zijn wij haast niet af van de legende dat Botha wapenstilstand zou verkregen hebben, om aan President Kruger te telegrafeeren en dat deze te vergeefs aan den Czaar zou gesmeekt hebben om toch tusschenbeide te komen — of zij wordt weer vervangen door een bericht van een *geheimen* wapenstilstand en wel van deze strekking: „Men zou, werd te Parijs gezegd, in Engelsche financieele kringen zeer op het einde van den oorlog aandringen en daardoor zou de Regeering tot een groote concessie bereid zijn. De Boeren zouden hun onafhankelijkheid mogen behouden, d. w. z. zij zouden een stuk van Noord-Transvaal en een groote weide-streek van Rhodesia krijgen om er te wonen, doch het heele gebied waar de m i j n e n liggen moeten afstaan, en over deze plannen zou nu met Botha onderhandeld worden."

Dit plannetje is niet onaardig overdacht, en dat Engelschen er toe neigen is zelfs niet onwaarschijnlijk, maar dat de Boeren vriendelijk bedanken zullen is voor ons even zeker. Bovendien zijn de wakkere Vrijstaters maar weer in het plan vergeten.

Dat deze gang van zaken wijst op een zekere verslapping in de Engelsche kringen is, naar onze meening, buiten kijf.

Intusschen gaat French voort om, nu de Burgers elders uitrusten en zich weer strijdvaardig maken, verlaten huizen en akkers om te woelen, om Boerengezinnen met hunne have en den krijgsvoorraad, die hier of daar door een Kaffer in den grond wordt aangewezen, mede te nemen. Onderscheidene van zijne bevelhebbers zijn met dit werk van triumf bezig. Of dat materiaal nog gaaf is, wordt echter niet gezegd.

Zoo groef Babington bij Landfontein een Kruppkanon en een pompom op en Dartnell

ontrukte bij Piet Retief een Hotchkisskanon aan de koele aarde. Ook gaven zich 50 Boeren met hun burgemeester aan „den aardwroeter" over.

Ook staat het thans vast, dat de Wet met de zijnen weer over de Oranjerivier in den Vrijstaat bij Colesburg-brug of Leliefontein gegaan is. Het is thans bevestigd door een regeeringstelegram uit Pretoria van 4 Maart, waarin wordt medegedeeld, dat de Wet op weg was naar Philippolis, doch dat de weg hem versperd werd en hij thans oprukt naar Fauresmith. Die versperring beteekent echter niets, want Fauresmith ligt bijna in een rechte lijn noordelijk van Philippolis; dus Chris marcheerde ondanks de Engelschen recht door de versperring heen. Of Herzog-Pretorius met de hunnen bij hem zijn, blijkt nog niet. Maar wel dat Kruitzinger en zijne Burgers in de Kaapkolonie telkens aan hunne vervolgers ontsnappen, om òf, gelijk bij Roodehoogte, weer vereenigd den spoorweg en het station te vernielen, òf eensklaps weer een 40 mijlen Zuid-Westelijk van Cradok op te duiken en het stadje Pearston te bezetten. Ook in den Vrijstaat bij Fiksburg en westelijker aan den spoorweg hebben schermutselingen plaats, die bewijzen, dat de Burgers, al is de Wet daar juist niet, stand houden.

Ook in de *Transvaal* blijken zij actief, althans wat hunne kleine Commando's betreft, zoodat ze tot nabij Pretoria Engelschen of Engelschgezinden verlichten. . . .

De *pest* houdt aan de Kaap aan en wordt eer sterker dan zwakker. Zal dit de tuchtroede zijn waarmede de Almachtige Engeland tot rede zal brengen? . . .

In het *Engelsche* Hoogerhuis heeft Wolseley getracht het burgerlijke element te verwijderen uit het legerbestuur, wat hem een heftig verwijt van den minister van oorlog bezorgde. Het deftige Lagerhuis beleefde een pijnlijk oogenblik, toen 11 leren, die zich tegen de sluiting der debatten verzetten, door de politie moesten worden verwijderd.

In *Frankrijk* hebben de onthullingen van den befaamden onruststoker Déroulède niet alleen in de pers een grooten strijd ontketend, maar ook in de Fransche Kamer.

Déroulède had beweerd, dat een afgevaardigde van den hertog van Orleans 's nachts bij hem kwam om te vragen wat Déroulède doen zou, als de hertog den volgenden dag plotseling in Frankrijk verscheen. Déroulède wilde echter niet zeggen wie die persoon geweest is.

Het schijnt evenwel dat Déroulède zijn nachtelijke bezoeken maar verzonnen heeft.

Maandag is de zaak van Déroulède in de Kamer ter sprake gekomen en het voorstel der commissie om Déroulède en Habert hun lidmaatschap te ontnemen, behandeld. Dit was natuurlijk een schoone gelegenheid voor de nationalisten en anti-semieten om eens flink op te spelen.

Na een levendig debat of de vervallenverklaring van het lidmaatschap wel kon plaats hebben en nadat een poging om de discussie te verdagen mislukt was, door welke bezigheden de gemoederen min of meer verhit waren geworden, trad de antisemiet Faure op met een rede, die de opgewondenheid ten top deed stijgen.

Faure, om door te kunnen zetten, holde door en beleedigde grof den staatsrechter door het citaat aan te halen „de gemeenheid van den rechter maakt den roem van den veroordeelde uit."

Faure gaat, hoewel door den Voorzitter en door vele afgevaardigden herhaaldelijk tot de orde geroepen en in de rede gevallen, voort het staatsgerechtshof te beschimpen en roept uit: „wil de Kamer zich met zulke rechters solidair verklaren? Als Déroulède's plan gelukt was zou $^3/_4$ van de afgevaardigden, die nu fluiten, hem deemoedig gevolgd zijn."

Natuurlijk volgde op deze woorden weer een storm van protesten, doch Faure, onvermoeid, beweert verder: „Er is een groot onderscheid tusschen revolutionairen en misdadigers. De revolutie heeft de republiek gemaakt." Toen een afgevaardigde opmerkte, dat het keizerrijk in drek was ondergegaan, riep Faure, „wat praat je van drek, waar een ministerie, zooals hier zit . . . ." Verder kwam hij niet, daar de president hem gelastte deze woorden terug te nemen. Eindelijk gebruikte Faure een vergelijking, waarbij de Minister-president werd vergeleken bij den beul, die op het guillotineknopje drukt. Dit was te veel. Deschanel vroeg de censuur voor Faure en legde dezen het zwijgen op, doch Faure wilde niet ophouden. Daarop werd de vergadering geschorst en Faure door de politie verwijderd,

Toen een half uur later de zitting weer geopend was, werd de zaak Déroulède-Habert ten einde gebracht.

De Kamer ontnam met 352 tegen 117 stemmen aan Déroulède en met 347 tegen 132 aan Habert het recht om zitting te hebben. Het nationalistisch geschetter heeft dus niet geholpen.

In zake *China* wordt het er niet helderder op.

Alle mogendheden behalve Frankrijk hebben thans protest ingediend tegen de Chineesch-Russische overeenkomst aangaande Mandsjurije.

Ondertusschen weten wij nog niet den tekst dier overeenkomst en in welk opzicht de buitenlandsche pers de eischen van Rusland overdreef.

De *Pall Mall Gazette* verneemt uit Peking, dat de keizer einde Maart naar Peking terugkeert. De keizerlijke lijfwacht verzamelt zich reeds te Sinanfu. Hetzelfde blad vertelt dat de gezanten nog 12 doodstraffen voor hooge beambten en 90 voor provinciale Mandarijnen geëischt hebben.

In de buurt van Niutschwang schijnen de Russen geducht slaag gekregen te hebben van een rooverbende, 10,000 man sterk. De Russen moesten zich met verliezen op Mukden terugtrekken.

In *Noord-Amerika* aanvaardde Maandag Mac Kinley zijn presidentschap. De inwijding had met groote plechtigheid plaats en de bevolking betoonde veel geestdrift.

In de presidenteele Boodschap geeft Mac Kinley ten minste den schijn van anti-imperialistische gevoelens, als hij zegt te zullen streven naar een vreedzame oplossing langs scheidsrechterlijken weg voor de loopende en eventueel komende geschillen.

Aan Cuba meende de president nog geen zelf-regeering te kunnen geven, zoo lang er nog geen blijvende waarborgen van orde en vrijheid zijn, en de Philippijnen hoopte de president op liberale wijze tot rust te brengen!

Dat de ontstemming in *Duitschland* over de houding van den keizer groot is, bleek reeds herhaalde malen. De onhebbelijke wijze waarop hij Paul Kruger behandelde heeft Duitschland gekrenkt. Waar heel het Duitsche volk van zijn hartelijke sympathie voor de heldhaftige Boeren deed blijken, had men althans bij den keizer — gesteld dat hij om redenen van hooger politiek belang den president niet wilde ontvangen — de meest mogelijke hoffelijkheid mogen verwachten. Wilhelm's reis naar Engeland, zijn adoratie van Roberts den „held", zijn flikflooien met koning Eduard VII, geheel in strijd met de opvatting van zijn volk, hebben het al niet beter gemaakt.

Bij de Rijksdagzitting voor de behandeling van de eerste begrooting voor buitenlandsche zaken waren het Huis en de tribunes dan ook druk bezet.

Schaedler, centrum-afgevaardigde, wijst op de ontstemming, die in vele kringen heerscht, en verzoekt opheldering over de politieke beteekenis van de reis des keizers naar Engeland en die van de Engelsche troonwisseling voor Duitschland.

De verleening van de Zwarte Adelaar-orde aan Roberts heeft in breede kringen ontevredenheid verwekt en men is bevreesd, dat de overdreven vriendelijke politiek tegenover Engeland op het vasteland aan Duitschland vijanden kan bezorgen. Daarom, vraagt spreker, hoe staan wij tot de andere mogendheden, in de eerste plaats tot de Machten van den Driebond? Ook de band met Rusland mag niet doorgesneden worden.

Stolberg Wernigerode, conservatief, brengt vragen van denzelfden aard als de vorige spreker te berde en vraagt bijzonder naar de beteekenis van het bekende artikel van het Russische Handels- en Industrieblad over de politiek der handelsverdragen. De rijkskanselier Bülow verklaarde slechts dat het bezoek van den Keizer in Engeland in de eerste plaats niet van politieken maar van pieusen aard was. Hoe lang de kleinzoon aan het sterfbed zijner grootmoeder zou verwijlen, en of hij aan de begrafenis zou deelnemen, was gevoelszaak, en daarover kon slechts het gevoel van den Keizer beslissen.

NOORDTZIJ.

HOOR EN WEDERHOOR.

Dit is een woord naar ons hart en we hopen het steeds in practijk te brengen. De waarheid kan er slechts bij winnen.

Daarom zijn we met toestemming van onzen geachten Redacteur volgaarne bereid op verzoek van den geachten Redacteur van „*de Heraut*" onderstaand stuk uit dat blad hier op te nemen.

Dat de vader Dr. A. Kuyper Sr. in dat zelfde verzoek zich rechtvaardigt, dat hij het in dezen opneemt voor zijn zoon Dr. A. Kuyper Jr., laat ik liefst onbesproken.

Waar hij echter een beroep doet op mijn vaderhart, hoe ik mij wel zou gevoelen, indien er zulk een aanval gedaan werd op „den jongen Dr. Wielenga," moet ik mij wel met een enkel woord verklaren.

Ik zou zeggen: beste zoon, gij moet in dezen uw eigen paadje maar schoonvegen. En als je dat niet kunt, dan moet ge u stilhouden en u voortaan aan zulke „stoutigheden" niet wagen. Maar dan moet ge u schamen den doctors titel te dragen. Zie zoo zou ik, dunkt me, spreken. Doch ieder doet dat op zijn manier en zeker al naar dat het vaderhart teeder is.

Bedoeld stuk luidt:

TWEE OPMERKINGEN.

In *Hollandsch Kerkblad* neemt de Redacteur een stuk uit *de Bazuin* over, waarin o. m. beweerd wordt, dat Dr. A. Kuyper Jr., in zijn dissertatie over Maccovius, *de dorre scholasticistische richting*" zou hebben aangeprezen.

Zonder hierop in te gaan spreekt de Redacteur toch, naar aanleiding van dit opstel, als zijn meening uit dat Maccovius als man hem weinig aantrekt.

Hij zegt ervan:

Wat Maccovius aangaat, — de man trekt ons allerminst aan De vreeze Gods, de godzaligheid, is ons verlangen — de geleerdheid slechts middel. Maar Voetius, die niet minder scholastiek was, hebben wij innig lief.

Dat zijn wij met den geachten Redacteur eens: à Lasco was ook een Pool, maar in heel zijn optreden toch veel sympathieker figuur. Vooral in „de scholen der profeten," gelijk onze vaderen het noemden, siert Godzalige wandel.

Toch meenen we nog iets verder te moeten gaan, en ook de leermethode van Maccovius niet onvoorwaardelijk te mogen aanbevelen. Reeds in onze opstellen over het Intellectualisme bestreden we alle schematiek, die zich te ver van het leven verwijdert. En we beamen dan ten deze ook geheel het oordeel door Dr. A. Kuyper Jr. in zijn vierde stelling over Maccovius geveld, en die aldus luidde:

Maccovius is, bij zijn te waardeeren opkomen voor het betrekkelijk recht der Scholastische methode van bewijsvoering op Theologisch gebied, zelf meer dan eens teruggevallen in dezelfde fout, die door de Reformatie terecht in de Middeleeuwen Scholastisci werd veroordeeld.

In hoeverre in deze stelling een aanprijzen van „*het dorre Scholasticisme*" ligt, sta, ter beoordeeling van den onpartijdigen lezer.

Wij voor ons zouden de stelling nog wel in dien zin verscherpt hebben willen zien, dat geheel met het woord *Scholastiek* gebroken ware; iets wat er allicht toe geleid had, om in de dissertatie zelve enkele te enthousiaste uitdrukkingen te besnoeien. Hoe objectiever en wetenschappelijker studie blijft, des te beter. Een dissertatie is geen heldendicht in proza. Toch is in een eerste studie veel vergeeflijk. En er zijn ouderen en wijzeren, die zonder het te merken door de bekoring van het Epische verstrikt zijn.

Toch versta men dit niet zoo, alsof wij de dialectisch-systematische methode bij de behandeling der Dogmatiek tegenover de *dusgenaamd* „Bijbelsche" in het ongelijk zouden stellen. Het tegendeel is waar. En in zooverre Maccovius met bewustheid en beslistheid voor de eerste methode partij koos, staan in beginsel *alle* leeraars in de Dogmatiek thans aan zijn zijde. Het kwaad van het Intellectualisme komt dan ook niet uit de methode, maar uit haar eenzijdige overdrijving, en die keurde ook Dr. A. Kuyper Jr. niet goed, maar af in zijn *stellingen*, d. i. zijn *conclusiën*, die uiteraard bij de beoordeeling het meeste gewicht in de schaal leggen. En voorts schuilt het kwaad niet daarin, dat men de Dogmatiek *wetenschappelijk* behandelt, maar dat men, *college* en *predicatie* verwarrend, college geeft van den kansel.

Om slechts één voorbeeld te noemen, *in scola*, op wetenschappelijk gebied, is het plicht om de betrekkelijke beteekenis van het Supralapsarianisme te waardeeren; maar in de predicatie kan niet anders dan de Infralapsarische voorstelling uitganspunt zijn, gelijk Gomarus te Dordrecht dan ook zijn naam daaronder plaatste, en elke redelijk Supralapsariër hierin Gomarus' voorbeeld volgen zal.

Onze tweede opmerking berteft, wat het *Holl.-Kerkblad* op het bovenstaande volgen laat:

En wat de Dogmatiek aan de Vrije Universiteit aangaat, — waar ook wij van de gedrukte aanteekeningen der colleges van Prof. Kuyper kennis mogen nemen, zij hier met innigen dank door schrijver dezes beleden, dat die studies veelszins tot grooten geestelijken zegen zijn. De adem van het leven komt hem daarin tegen en al dieper wordt zijn ziel gebogen in de aanbidding en verheerlijking van zijnen God. Daarin recht te staan, vernederende het schepsel, maar het zegenende in de verheerlijking Gods, dat is als dienaar des Woords zijn vurig begeeren. En daartoe is hem de Dogmatiek van Prof. Kuyper mede een gezegend middel in de hand des Heeren. Tot dit persoonlijk getuigenis gevoelt hij zich daarom ook nu verplicht en gedrongen.

Voor dit broederlijk woord zijn we erkentelijk, al weet e k *Heraut*-lezer ook zonder dat sinds jaren, dat „het dorre scholasticisme" een geest ademt, die tegenover den geest die ons bezielt, staat als vuur tegenover water.

Wat intusschen deze *Dictaten* aangaat, zoo zij hier opgemerkt, dat deze *niet* in den handel zijn, alzoo geen onderwerp van publieke bespreking kunnen vormen, en geheel buiten de verantwoordelijkheid liggen van den Hoogleeraar. Reeds het zeer aanmerkelijk verschil tusschen de waarde van het ééne en van het andere dictaat toont genoegzaam, dat de ééne student zooveel nauwkeuriger en juister opteekende dan de andere, en niet opteekende, maar ook begreep en uitwerkte. Bedoelde dictaten zijn „studentenwerk", en uiteraard slechts een gebrekkig hulpmiddel. Tot zoover de Opmerkingen.

Reeds in „*de Bazuin*" van 22 Febr. j. l. hebben we onder *de motto's*: „*Een gunstig teekentje*" en „*Een gewichtige verklaring*" hierover een en ander gezegd.

Dit schrijven wees o. i. een goede koers, al zouden we het wel wat beslister gewenscht hebben.

Wij waren dan ook van plan het hier zonder eenige opmerking onzerzijds te laten passeeren.

Doch nu legt Dr. A. Kuyper Jr. in de *Fr. Kerkbode* van 1 Maart j. l. enkele verklaringen af, die in verband met deze bespreking ten zeerste de aandacht verdienen.

Zoo verklaart hij o. a. daar: „Het ging „om het supralapsarisme. En dat supralap„sarisme" is een harde waarheid. Men „moge wel zeggen dat het supralapsarime niet Confessioneel is. Schriftuurlijk is het „zeer stellig."

Mag ik vragen: is dan de Confessie onzer kerken, die in Art. 16 van het Infralapsarisme uitgaat, *onschriftuurlijk?*

Verder erkent hij dat er wel degelijk verband is tusschen zijn verheffing van *Maccovius*, welke hij allezins handhaaft, en het onderwijs door hem genoten aan de Theol. Faculteit der Vr. Un. In dezen zegt hij wordt „de opinie van Prof. Wielenga volkomen bevestigd."

Met name wijst hij hier op wat hij geleerd heeft van zijn geachten vader Dr. A. Kuyper Sr.

Schrijver dezes," zoo vervolgt hij heeft *al* „de dictaten van Professor Kuyper gelezen „en bestudeerd en onderling vergeleken. „En als resultaat van die studie en van die „vergelijking kan hij constateeren dat *die „beide stellen dictaten leven uit dezelfde „beginselen, onderwijzen langs dezelfde lijnen „en sturen in dezelfde richting.*" [1])

Wij behoeven hier niets bij te voegen. De kerken mogen nu zelve oordeelen, of mijn vrees ongegrond was.

D. K. WIELENGA.

[1]) De onderschrapping is van ons. W.

EEN VALSCHE TEGENSTELLING.

Mijne geachte tegenstanders en bestrijders in zake mijn pleit voor het *vereischte zeggenschap* der kerken over eigen Opleiding, die bemoedigend van alle kanten komen opzetten, der bedreigde veste ter hulpe, ontpoppen zich langzamerhand in hun ware gedaante, overeenkomstig hun eigenaardig streven en pogen.

Ik zal hun op dien weg niet volgen, maar hen laten praten honderd uit. Al wat ze zeggen, treft en deert mij niet het minste.

Zij toch roepen een tegenstelling in het leven, waarbij ze trachten te laten uitkomen, dat het gaat *voor* of *tegen een Universitaire Opleiding* voor of tegen een *Seminaristische Opleiding*.

Die tegenstelling is niet van mij en alzoo wat mijn standpunt en streven betreft *valsch*.

Ik strijd niet tegen *Universitaire* Opleiding als zoodanig.

Ik tart ieder ook maar een enkele uitlating van mij in dien zin aan te wijzen.

Ook pleit ik niet voor een *Seminaristische* Opleiding als zoodanig. Wat men mij daar omtrent aanwrijft is uit den duim gezogen.

Als alles overigens gelijk staat, meer bepaald *wat het zeggenschap* der kerken betreft, dan geef ik zelfs de voorkeur aan een *Universitaire* Opleiding. Toch is uitteraard het verschil niet zoo groot als vroeger, met het oog op de meerdere algemeenheid der wetenschappelijke hulpmiddelen thans.

Ik strijd voor het *beslissende zeggenschap* der kerken in zake de Opleiding, gelijk dat bovenal uitkomt in *de benoeming, schorsing, het ontslag* en de *salarieëring* der Theol. Professoren, met de Opleiding belast.

Of negatief uitgedrukt, de kerken mogen inzake de Opleiding m. i. niet ten eenenmale afhankelijk zijn van een Corporatie, die buiten haar staat.

Kan *dat vereischte zeggenschap* gepaard gaan met *een Universitaire* Opleiding, het zij nogmaals gezegd: ik zal haar toejuichen en hoop zoo veel ik kan haar mee te helpen bevorderen.

„*De Heraut*" is nu ook begonnen om geflankeerd met aangehaalde artikelen uit verschillende zenuwachtige „*Kerkbodes*" mij te bestrijden. Doch ook hij zoekt mij in een hoek, waar ik niet sta.

Uit oud en nieuw zoekt hij bewijzen bij een, dat er toch altijd een groote meerderheid voor een Universitaire Opleiding geweest is.

Al die pijlen vallen echter onschadelijk bij mij neer en geen dier felle zwaardslagen treft mij ook maar in de verte. Ik sta niet in *dien vermeenden* anti-Universitairen hoek en heb er nooit gestaan.

Maar *daarop* sta ik, dat ook de Universitaire Opleiding gepaard ga met het vereischte zeggenschap der kerken in deze voor haar zoo belangrijke zaak.

Aan een Universitaire Opleiding *zonder dat zeggenschap* (ook door de Dordtsche Vaderen bepleit), heb en de Geref. kerken hier te lande zich al spoedig een ongeluk en ten slotte den dood gegeten.

Een herhaling daarvan zou ik een groote ramp voor onze kerken achten.

En wijl ik na *al de mislukte proefnemingen* helaas! moet vreezen, dat aan de kerken het vereischte zeggenschap over de Opleiding a/d Vrije Universiteit niet zal worden toegestaan en zij in den strijd daarover zoo zachtjes aan haar *eigen Opleiding* zich zal zien ontglippen, *daarom* ben ik, noodgedrongen tot dien raad gekomen. Wat ons het zwaarst is voor God en de conscientie moet ook ten slotte het zwaarst wegen.

Men geve in plaats van allerlei bijkwesties op te halen een beter plan, dat tot *eenheid* van Opleiding brengt met behoud van het vereischte *beslissende zeggenschap op terrein harer Opleiding*, hetzij dat een Universiteit of een Theol. School is.

Met die tegenstelling *Universitair* of *Seminaristisch* blijven men mij dus voortaan van het lijf. Men valle er hen meê lastig, die er zich blijkbaar dag en nacht meê kwellen. Of ook hen, die gelijk Dr. A. Kuyper Jr. in de *Friesche Kerkbode* van 1 Mrt. er van uitgaan, dat de Theol. School als eigen Opleiding der kerken slechts een *voorloopig* en *tijdelijk* iets is.

Toch is er in dien zien zin en met *die woorden* in de Synodale besluiten nooit en nergens van de Theol. School gesproken.

Alleen gebruikte de Synode van 1892 dat *woord: voorloopig* om het toe te passen op *het Contract der kerken met de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag.* DAT *is voorloopig*.

Verklaringen nu als deze werpen een eigenaardig licht op de verzonnen tegenstelling: *Universitair* of *Seminaristisch*. Ik zal daarvan niet meer zeggen. Ieder kan en mag er het zijne van denken.

D. K. WIELENGA.

GEREF. ZONDAGSCHOOLVER. „JACHIN."

Het Bestuur bericht aan de leden en afdeelingen, alsmede aan de bij „Jachin" aangesloten corporatiën, dat de eerstvolgende Bestuursvergadering D. V. zal gehouden worden in de Paaschweek. Wie eenige zaak onder de aandacht van 't Bestuur wenscht te brengen of subsidie wil aanvragen, houde s. v. p. met deze mededeeling rekening. Aanvragen om subsidie, die na deze Bestuursvergad. worden ingezonden, kunnen zonder meer terzijde worden gelegd en werken in elk geval eenigermate storend op den goeden gang der zaken, weshalve een iegelijk wordt uitgenoodigd, tijdig te willen handelen.

Namens het Bestuur,
P. ORANJE, 1e *Secret.*

Amsterdam, Wijttenbachstr. 62.

—

Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen voor armenbedeeling. Van N. N. te Bierum Groningen f 2, van de Geref. Vrouwen-ver. te Oppenhuizen en Uitwellingerga 3 gedragen jassen geschonken door G. J. te O., en dan een baaltje gedragen en nieuwe kleedingstukken (gever onbekend) franco tot Sneek, van Mej. Wed. K. v. D. te Kampen een postpakket met nieuwe wollen kleine kinderrokjes, goed passende voor de arme kleine kinderen.

Nog ontvangen voor de armen van de Diakonie der Geref. kerk te Cubaard f 5, een dankoffer van f 2,50 uit Amsterdam gever onbekend, van de Wed. P. de K. en H. H. te A. f 5, van H. M. te Barendrecht een postpakket met kinderkousen en 2 klotsen.

Zeer vriendelijk dank, geliefde gevers. Ach dat men ons nog niet te spoedig vergete. De winter is nog niet voorbij, maar zeer nat en guur, en dat voor die arme hutbebewoners, die bijna geen dekking en ook geen brandstof, en nog veel minder eten hebben. Die luî leven bij den dag; dat gepaard gaat met veel ellende en ontbering. Laten wij dat overdenken, en ter harte nemen.

P.S. Postwissels, waar niet op staat „*Voor de armen*" dragen wij over aan br. P. Smilde, Penningmeester van den Evangelisatie-arbeid, die dat ook verantwoordt. —

Uwe zeer dankbare Vriend,
J. WOUDA,
Corr. van Jachin.

Oranjewoud, Heerenveen, 4 Maart 1901.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van J. Bos, Mijdrecht . . f 1,00
Van Freule Trip van Zoudtland, 's Gravenhage . . . . . f 3,00
Van Mej. Joha. Maria de Jong, Lexmond: winst van verkochte Kalenders . f 2,25
Van Douairiére L. C. Quarles van Ufford — Willink van Collen, 's Gravenhage . . . . . f 3,00
Van de Geref. Jongelingsv. „De Protestant," te Vijfhuizen, Haarl. meer . f 1,00
Door A. Frijlink Jz, Sassenheim: van de Jongel.v. „Jonathan," naar aanleiding van de ontvangene circulaire . . f 2,50

Is het zeer verblijdend, dat aanvankelijk van de circulaires goed nota wordt genomen; van ganscher harte hopen we, dat op de vele honderden die verzonden zijn, vele honderden guldens mogen inkomen; teneinde op nog ruimer schaal dan tot dusver de Kalenders onder leger en vloot kunnen worden verspreid.

Voor al het ontvangene onzen vriendelijken dank.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 1 Maart 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Een tegenvaller. — Prof. Dosker komt in „*de Hope*" terug op ons schrijven van 2 Jan. over het zwijgen van „*de Hope*" en „*de Wachter*" gedurende de presidentsverkiezing over de toestanden in Z. Afrika. Een zwijgen, dat volgens „*de Hope*" opgelegd was. Wij deelen mede, wat Prof. D. hierover zegt, niet om te polemiseeren, want daarvoor is onze rubriek niet, maar om hen er mede in kennis te stellen, die met ons niet begrijpen, waarom de Boerenzaak „te heilig" is, om haar in den verkiezingsstrijd te mengen.

Dit antwoord is ons zeer tegengevallen, omdat het het gewenschte licht niet verspreidt en omdat het ons een ongunstigen indruk geeft van het Amerikaansche volk.

Allereerst wordt gezegd, dat wij de politiek in N. Amerika niet begrijpen en daarom mis gezien hebben. Dat wij van die politiek geen begrip hebben, zij dadelijk toegestemd, maar daarom hebben wij om licht gevraagd. Daaraan hadden wij behoefte, maar het is ons niet gegeven.

Alleen wordt gezegd, dat er „andere en grootere belangen" dan die der Z.-Afrikaansche Republieken bij deze verkiezing op het spel stonden, en die mocht Amerika niet opofferen aan een zaak van minder belang. De liefde voor de Boeren moest bij die voor Amerika achterstaan.

Welke die andere en grootere belangen zijn, wordt niet gezegd. Wij blijven hier dus gissen, maar vragen onwillekeurig: zouden die belangen ook van dien aard zijn, dat zij vergeleken bij die der Boeren de laatste „te heilig" maken, om haar in den verkiezingsstrijd te mengen?

Verder wordt gezegd, dat de nederlaag van Mc. Kinley de zaak der Boeren niet gebaat zou hebben, omdat de winnende partij bebonden is „door zijn platvorm." Wat dit beteekent, staat er al weer niet bij. Ook hadden de Democraten zich niet verbonden in geval van overwinning „een pro-Boerpolitiek" te volgen, en de overwinning van Bryan zou aan de geheele zaak niets veranderd hebben.

Dit valt ons ook tegen, omdat wij hier door de inlichtingen uit N. Amerika in de overtuiging leefden, dat Bryan tegenover de imperialistische politiek van Mc. Kinley stond.

Wat ons echter het meest tegenvalt, is het gemis aan sympathie voor de Boeren. Prof. Dosker toch zegt: „Zal Amerika ooit beraden voor de Boeren optreden, dan zal de volksconscientie eerst wakker moeten worden. Het was opvallend, dat de sprekers van beide zijden slechts in die districten op het Boer-aanbeeld hamerden, waar de Boersympathie bestond. Overal elders speelde men stommetje."

Wij hadden ons het Amerikaansche volk anders voorgesteld. Het schijnt echter, dat wij ons in die voorstelling vergist hebben en de Amerikanen een uitzondering maken op de andere volken, het Engelsche niet meegerekend. Overal is de volksconscientie ontwaakt en wordt op allerlei wijze uiting gegeven aan het gevoel en aan de verontwaardiging over het onrecht, dat Engeland in Z.-Afrika pleegt. In Amerika slaapt dus het rechtsgevoel. Dit zou men niet verwacht hebben van een volk, dat tot hiertoe geacht werd voor recht en vrijheid op te komen.

Nu begrijpen wij, waarom men er niet aan dacht, om bij de presidentsverkiezing het op te nemen voor verdrukte zusterrepublieken; waarom Mc. Kinley de Deputatie der Zuid-Afrikaansche Republieken zoo koel ontvangen heeft en haar als zoodanig niet erkennen wilde. De politiek op Cuba en de Philippijnen gevoerd schijnt de volksconscientie ongevoelig gemaakt te hebben voor gepleegd onrecht.

De uitvlucht van Prof. Dosker, dat Amerika van al de mogendheden alleen interventie heeft aangeboden en dat Nederland, het land der Vredesconferentie niets deed, snijdt geen hout, omdat dit aanbod van Amerika zoo zwak mogelijk was, zoodat men het dadelijk terugnam, toen Chamberlain zeide, er niet mede gediend te zijn, en omdat Nederland moeilijk iets doen kon, nu Amerika zijn aanbod zoo spoedig introk, en de Vredesconferentie Nederlands invloed niet vermeerderd heeft.

SCHOLTEN.

„Le Foyer" te Nizza, een Tehuis voor onderwijzeressen, gouvernantes en fatsoenlijke dienstboden, bij menschen die 's winters het Zuiden opzoeken, werd den 1 Octobe rweêr geopend. In den winter van 1898—'99 werd het bezocht door 214 personen, waarvan 74 uit de Waldenzische Valleien of Italië kwamen. 158 werden door „Le Foyer" geplaatst; 74 van zichzelven. Het huis staat Rue de la République, 3 *bis*.

—

De zelfmoorden in België, Duitschland en Frankrijk zijn sedert de laatste 50 jaren verdubbeld. In Engeland zijn ze met 33 percent toegenomen. De Fransche Kolonel Clamorgan van de Marine heeft in een dagorder tegen den zelfmoord van een soldaat getuigd, „als tegen een misdaad, een verlaten van zijn post en vlucht voor den vijand. Denzulken wordt ook geen militaire eer bewezen. Wie in God gelooft, zal geen zelfmoord plegen".

—

Op de Parijsche Tentoonstelling zijn zes honderd duizend gedeelten der H. Schrift verspreid, waarvan twaalf duizend aan de burgemeesters, die voor het feestbanket van 22 September gekomen zijn. Traktaatjes en godsdienstige bladen zijn hier niet bij gerekend.

—

De Christelijke Jongelingsvereeniging te Bordeaux stelt ter beschikking der militairen niet alleen een leeszaal, maar ook kastjes met sleutels, waarin zij kleeren of valiezen kunnen bergen. Deze vereeniging belast zich ook met het aanwijzen van gemeubileerde kamers aan jongelieden, die hunne studie te Bordeaux komen voortzetten.

Aan het Protestantsche Ziekenhuis aldaar is ook een tweejarige cursus voor opleiding van verpleegsters en oppassters verbonden, waaraan vele meisjes en vrouwen deelnemen. Men heeft ze echter liefst van fatsoenlijken burgerlijken stand. Ook worden zieken uit de burgerklasse, die het noodig hebben, gratis geholpen.

†

Ingezonden.

Aan de Redactie van „De Bazuin."

Geachte Redactie,

De deputaten voor de Hulpbehoevende kerken in de Prov. Zuid-Holland zien zich genoodzaakt het volgende ter algemeene kennis te brengen:

a. door hen is 29 Mei 1900 aan de Generale deputaten naar Art 13 D. K. bericht ingezonden, dat de kerken van Zuid-Holland, wegens verhooging van uitgaven door nieuwe pensioneeringen en emeritaatsverklaringen, met den besten wil niet meer dan f 500 kunnen bijdragen aan de Gen. kas in dit Synode-jaar;

b. dat voorts de Particuliere Synode van Zuid-Holland, op hare vergadering van Juni 1900, f 500 op de begrooting heeft uitgetrokken voor de Generale kas, aan welke som derhalve deputaten gebonden zijn;

c. dat eerst 16 Augustus 1900 van de Generale deputaten een schrijven is ontvangen, met de mededeeling, dat de kerken in Zuid-Holland in dit jaar voor f 1440 zijn aangeslagen, terwijl uit niets blijkt, dat de Generale deputaten ook maar *eenigszins* met het bericht van 29 Mei rekening hebben gehouden;

d. dat deputaten der Prov. Zuid-Holland daarom geprotesteerd hebben tegen den omslag der Generale deputatën, als zijnde in strijd met Art. 77, 4⁰ der Acta van de Synode te Middelburg, waarin gezegd wordt, dat „door ieder Provincie naar de draagkracht harer kerken" voor de Generale kas behoort te worden bijgedragen, op welk gemotiveerd protest de Generale deputaten het antwoord nog altijd schuldig zijn;

e. dat zij in gemoede overtuigd zijn, dat de kerken in de Prov. Zuid-Holland, met hare 25 emeriti-predikanten en predikantsweduwen, het hoogtepunt in de bijdragen voor Art. 13 D. K. hebben bereikt, wat ook, uit eene vergelijking met hetgeen de kerken in andere Provinciën voor Art. 13 D. K. doen, met de cijfers aangetoond worden kan;

wesbalve zij de beschuldiging van *onwilligheid* en *zelfzuchtig handelen*, publiekelijk in *Heraut* en *Bazuin* ook tegen de kerken van Zuid-Holland en hare deputaten ingebracht, afgedacht van het feit, dat deze beschuldiging is ingediend ter plaatse, waar dit *niet* behoort te geschieden, in geenen deele kunnen accepteeren, en met vrijmoedigheid de uitspraak der komende Generale Synode afwachten.

Namens Deputaten voornoemd,
E. DOUMA, *Voorz.*
W. B. RENKEMA,
Secret.-Penningm.

Rijnsburg, 1 Maart 1900.

Boekaankondiging.

Christelijk Militair Blad. Orgaan van de Nationale Christen-Officieren Vereeniging. N⁰. 1 van den 1en jaargang, Dec. 1900. *Hilversum, J. H. Witzel. Prijs per jaargang f* 2,00.

Den 4en Juni 1900 werd op eene vergadering te Utrecht besloten tot het oprichten van eene Nationale Christelijke Officierenvereeniging, staande op den grondslag van Gods Woord. Den 25en Sept. werd eene tweede vergadering gehouden, nadat het getal leden reeds tot 28 gestegen was. Daar werd de naam eenigszins gewijzigd en de toetreding als buitengewoon lid ook voor niet-militairen opengesteld. Het doel der Vereeniging is, om krachtig werkzaam te zijn voor de verspreiding der Christelijke beginselen in leger en vloot. Zij tracht dit doel te bereiken door samenkomsten, persoonlijken arbeid, het uitgeven van een orgaan, en het steunen van verwante Vereenigingen. Het Hoofdbestuur is samengesteld uit de heeren Schoch, Kolonel der artillerie, Kempers, Kapitein der artillerie N.-I. L., Fanoy, Kapitein der infanterie N.-I L., Duymaer van Twist, 1e Luit. der inf. en Duburg, 2e Luit. der inf. Wij behoeven niet te zeggen, dat wij aan deze jeugdige Vereeniging en aan haar orgaan een hartelijk welkom toeroepen. Er was behoefte aan en die behoefte werd reeds jaren lang gevoeld. En toen men tot het oprichten der Vereeniging besloot, bleek terstond, dat het getal belijders van Christus onder de officieren nog veel grooter was dan men gedacht had. Maar de krachten waren verspreid. Nu worden zij georganiseerd en kunnen zij samenwerken aan een heerlijk doel, om n. l. in leger en vloot de Christelijke beginselen te verspreiden. God zegene de Vereeniging rijkelijk en stelle haar tot een uitgebreiden zegen.

—

„De Chineesche Kwestie" van Henri Borel besproken door Dr. J. R. Callenbach. Nijkerk, G. F. Callenbach 1901.

Met groot genoegen hebben wij van deze brochure van Dr. Callenbach kennis genomen. De zware beschuldigingen, door den heer Borel in de Augustus-aflevering van de *Gids* tegen de Zending in China ingebracht, mochten niet onweersproken blijven. Met klem van redenen toont Dr. Callenbach de onwaarheid of de overdrijving dier beschuldigingen aan. Hij heeft daarmede een uitnemend werk verricht. Het woord, dat hij sprak, is een woord van pas. Van harte hopen wij, dat het door de vrienden der Zending en voorts door allen, die van de aanklacht van den heer Borel kennis namen, met belangstelling gelezen zal worden.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

De Heer en Mevrouw J. SCHIPPERS—DE NIET geven kennis van de geboorte van een **Zoon.**

VLAARDINGEN,
1 Maart 1901.

Dinsdag 12 Maart hopen, zoo de Heere wil, onze geliefde Ouders

Hendrikus Rooseboom

EN

Hillegonda Maria Bijnema,

hunne **25-jarige Echtvereeniging** te Herdenken.

Hunne dankbare Kinderen.

NIEUW-AMSTERDAM,
4 Maart 1901.

Zaterdag 16 Maart a. s. hopen D. V. onze geliefde Ouders, Behuwd- en Grootouders

Top van Gelder

EN

Leigje Pons

hunne ***50-jarige Echtvereeniging*** te gedenken. Dat hun levensavond in helderheid moge toenemen en vrede, liefde, en gezondheid hun deel mogen zijn, tot in lengte van dagen, is onze wensch.

Uit aller naam,
A. VAN GELDER.

HOOGVLIET,
7 Maart 1901.

Heden overleed zacht en kalm, doch onverwachts, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Vader, Behuwd-, Groot-, en Overgrootvader, de Heer

A. L. SPEELMAN,

oud 84 jaar en 10 maanden.

God trooste ons in dit smartelijk verlies.

Namens de Familie,

H. PLAATJE.
H. PLAATJE—SPEELMAN. } WINSCHOTEN.
T. H. VAN WIJK
R. VAN WIJK—SPEELMAN. } Stad HOLLAND (MICHIGAN.)

WINSCHOTEN,
26 Febr. 1901.

Heden behaagde het den Heere, na jaren van zwakte en veel lijden uit ons midden weg te nemen onze innig geliefde en zorgvolle Echtgenoote, Moeder, Behuwd-, en Grootmoeder

NAATJE WIND,

in den gezegenden ouderdom van ruim 76 jaar.

Dat haar leven Christus en het sterven vrede was, is ons tot troost.

R. S. KETEL
Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen.

STEENWIJK.
26 Februari 1901

Heden overleed in den gezegenden ouderdom van ruim 82 jaar, de Heer

H. C. CIEFT.

Ruim 30 jaren is hij de Ger. kerk te Kielwindeweer een steun geweest als Diaken en Voorzanger, en vele gaven der barmhartigheid zijn door hem uitgereikt. Moge Mattheus 5 : 7 uit genade zijn loon zijn.

Ds. KARSEN, *Praes.*
E. DRIJFHOLT, *Scriba.*

KIELWINDEWEER,
4 Maart 1901.

Heden overleed, na een langdurig en geduldig lijden, in den ouderdom van ruim 35 jaren, mijne geliefde Echtgenoot

Popke Haverkamp,

mij uit een bijna eltjarig genoegelijk huwelijk nalatende drie kinderen, nog te jong om het verlies, dat hun trof, ten volle te beseffen.

Dat zijne hope alleen was op onzen Heer en Heiland, geeft ons troost in dezen weg van diepe smart

WED. G HAVERKAMP—ZIJL.

BEDUM,
1 Maart 1901.

Moesten we voor vijf maanden onze jongste Dochter en Zuster grafwaarts dragen, thans werd ons hart weder diep gewond door het overlijden onzer geliefde Echtgenoote en zorg dragende Moeder

Lammechien Alberthoma,

in den ouderdom van 65 jaren, na eene Echtvereeniging van ruim 31 jaren. Zij betuigde in te gaan in de vreugde des Heeren

R. BOS.
J. BOS
H. MAATHUIS—BOS.
D. MAATHUIS Bz

SAPPEMEER,
1 Maart 1901.

Heden nam de Heere van mijne zijde weg mijn hartelijk geliefde Echtgenoote

BATJE SPRONK,

in den ouderdom van een en veertig jaar. Het vertrouwen dat sterven voor haar gewin was, lenigt onze smart

H. RIETBERG.

KAMPERVEEN,
4 Maart 1901.

Kennisgeving

aan jongelingen of Ouders en Voogden, wier jongelingen met Maart te 's Gravenhage in dienst worden gesteld

De Vereeniging voor samenkomsten van Militairen van Gereform huize verzoekt beleefd bij de opkomst in Maart, zoo spoedig doenlijk opgaven te mogen ontvangen van de namen der jongelingen, die te 's Gravenhage in dienst zijn gesteld, met aanwijzing bij welk deel van het leger zij zijn ingelijfd.

Het lokaal der samenkomst is

PRINSEGRACHT No 4.

Namens de Vereen. voornoemd,
C. J. VAN ROODE JR., *Secr.*
Jan van Nassaustraat 119, DEN HAAG.

Volksharmoniums

voor een dubbeltje daags.

Behalve mijne bekende duurdere fabrikaten, heb ik nu degelijke, sierlijke **Orgeltjes** ontvangen, werkelijk verrassend van toon, voor ***f 45,—*** en ***f 60.—***, franco thuis.

Splinternieuw met 5 jaar garantie en gratis Handleiding voor Zelfonderricht. — Termijnbetaling van af ***f 3,—*** 's maands. Een dubbeltje daags is door een man gauw besteed aan drank of andere schadelijke dingen, waarvan hij zelve schade en het gezin in den regel verdriet heeft. Nu kunnen man, vrouw en kinderen hun leven lang muziek maken voor 10 cents, zegge een dubbetje daags.

Vraag teekening enz. gratis.

Eenig adres:

JOH. DE HEER,

Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

AANBESTEDING.

Het Kerkbestuur der Geref. gem. ZWEELOO denkt op **Woensdag 20 Maart a. s.,** onder beheer van B. WARRINGA, Architect te SLEEN,

publiek aan te besteden,

het bouwen van een **nieuwe KERK** te AALDEN gem. ZWEELOO.

Ten 1sten De levering van alle daartoe benoodigde **materialen** franco op den wal te Oosterhesselsche brug

2den het werkloon.
3den in massa.
4den Verf- en glazenmakerswerk.

Bestek en teekening liggen van af **Maandag 11 Maart** ter inzage in het logement H. KAMS te ZWEELOO. Aanwijzing op den dag der besteding van **10** tot **11** uur op het bouwterrein. Inschrijvingsbiljetten van **12** tot **1** uur.

Inlichtingen te bekomen bij

WARRINGA, Architect.

De volgende week verschijnt bij ZALSMAN te KAMPEN:

FEESTSTOFFEN

DOOR

J. BAVINCK

Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.

(voor het Paaschfeest.)

145 bladz. 80 cent. Wie hiervan 1 Ex wil ontvangen, gelieve zich aan te melden bij zijn gewonen Boekh of den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Dezer dagen zag het licht:

Gods kinderen van Ur

DOOR

J. H. FERINGA.

Met talrijke illustratiën van *CHR. KOPPENOL.*

(I. *Het land, dat Ik u wijzen zal;* II. *De stad van den Vredevorst;* III. *De gunsteling van Apepa;* IV. *Hebreërs in Egypte;* V. *De poort van Hebron;* VI. *De dienstbaarheid in Israël;* VII. *In dagen van strijd;* VIII. *Het nieuwe Jeruzalem.*)

Prijs *f* 4 75. In fraaien stempelb. *f* 5 50.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.—Protoria.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

DENKT AAN UWE BELIJDENIS.

Een woord aan jeugdige leden der gemeente, na het afleggen hunner geloofsbelijdenis,

DOOR

W. H. GISPEN.

Prijs 25 Cent; 10 Ex. à 22½ Ct. 25 Ex. à 20 Ct; 50 Ex à 17½ Ct. 100 Ex à 15 Ct.

BESTUUR EN AANMOEDIGING

VOOR IEDER

die ernstig de zaligheid zoekt.

DOOR

J. A. JAMES.

Vierde druk. 60 cent.

Bij getallen tegen vermindered prijs

Wegens verhuizing wordt tot **15 Maart a.s.** den **hoogstbiedende** aangeboden een compleet net gebonden Ex. in kwarto van

PATRIK, POLUS, WELLS.

Bijbelverklaring.

Brieven fr. aan J. H. DUNK, oude en nieuwe Boekh., ROTTERDAM.

TRAKTATEN.

Vanwege het Geref. Traktaatgen. »FILIPPUS" is bij den Uitgever **P. MOBACH** te BREUKELEN verschenen:

CXXXVII. De Emancipatie der Vrouw beschouwd in het licht van Gods Woord, door J. P. TAZELAAR . . . 25 cts

Zondagsscholen.

Paaschfeest.

Zondagsscholen die voornemens zijn om met het Paaschfeest aan de kinderen **een boekje** te geven, vinden hiertoe eene **goede gelegenheid,** bij ZALSMAN te KAMPEN, die door eene onverwachte oorzaak in het bezit is van **25 verschillende boekjes** voor kleine en grootere kinderen. Deze boekjes moeten worden opgeruimd en kunnen daarom voor zeer lagen prijs worden aangeboden. Het afschrijven van al de titels is te omslachtig, maar wie **40 cent** aan postzegels of per postwissel zendt aan ZALSMAN te KAMPEN, ontvangt ter kennismaking franco **25 verschillende boekjes** voor de zondagsschool. Bij getallen is de prijs nog lager, omdat er dan niet zooveel vracht vereischt wordt als per enkel pakje, waarvoor 10 cent ter frankeering noodig is. De voorraad is niet groot. Men wachte dus niet te lang.

☛ Voor **90 Centen** franco thuis:

Een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(*naar keuze uit* negen *onderstannde Boeken*), en een

Bijbelsche Scheurkalender voor Oud en Jong,

bewerkt door H. KARSSEN te Amerongen, voor het jaar 1901.

Nummers en Titels der Boeken waaruit een Ex. gekozen kan worden.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHERELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. „ „ Wiens Kind.
6. „ „ Wonderbare Leiding.
7. „ „ Niemands Lieveling.
8. „ „ Meer dan Goud.
9. „ „ Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen in 1899:

Het Recht der Kerken

EN

de Vrijheid der Wetenschap.

DOOR

Dr. H BAVINCK.

45 cent.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

Geschiedenis der Oud-Gereformeerde Kerk in het Graafschap Bentheim en het Vorstendom Ost-Friesland,

DOOR

J. SCHOEMAKER,

pred. te Lutten.

Uitgever: A. KROPVELD te HARDENBERG.

Bij toezending van **60 cent** wordt het **franco** verzonden.

In den loop der maand Maart zal verschijnen een nieuw werk van **Prof. Dr. H. BAVINCK,** getiteld:

De Offerande des Lofs

Overdenking vóór en na de toelating tot het heilige Avondmaal.

Ingenaaid **f 1.25;** gebonden **f 1,75;**

Wie een postwissel van dit bedrag aan ZALSMAN te KAMPEN zendt, ontvangt het bij verschijning **franco** per post.

DE KAMPER
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
van ZALSMAN

is het ***beste adres*** voor ***alle soorten drukwerk.***

Rekeningen, nota's, kwitanties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, adviesbriefkaarten, naamkaartjes, wissels, circulaires, programma's enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het geheele rijk.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.